

Reka kot velika metafora bivanja

Več kot 20-letno delo samo-svojega filmskega ustvarjalca Andreja Zdraviča, ki gradi na izjemni občutljivosti za vizualne in zvočne pojave tako naravnega kot urbanega okolja, si je bilo mogoče pred časom ogledati na retrospektivi v CD. Tokrat pa se Zdravič predstavlja s svojim novim filmom *V steklu reke*, delno narejenim iz materiala za film – instalacijo *Skrivnosti Soče* (1993), ki je sicer stalno na ogled v Informacijskem središču Triglavskega narodnega parka v Trenti. *V steklu reke* je posnet pod gladino reke Soče s pomočjo posebne priprave, ki jo je avtor zasnoval sam, kot njegovi prejšnji filmi pa ga opredeljuje lirčno in dramatično sozvočje med življenjskim utripom skorajda personificirane narave/reke in našim bioritmom, očiščenim hrupa in civilizacijske preobloženosti. Premiera filma bo jutri, 21. junija, ob 22. uri na ljubljanskem gradu. (Ž. L.)

Delo ☆ ponedeljek, 23. junija 1997

FILM ANDREJA ZDRAVIČA

Kamera v subjektivu reke

Čeprav je v soboto zvečer nebo ves čas napovedovalo, da bo odprlo svoja vrata in se izlilo nad Ljubljano, se je premierna projekcija najnovejšega filma Andreja Zdraviča, tega izrazitega filmskega samohodca – *V steklu reke* –, ki je pred polnim avditorijem potekala na dvorišču Ljubljanskega gradu, iztekla brez mokrote. A ne čisto povsem. Glavna junakinja filma je namreč, kot še v mnogih Zdravičevih popotovanjih s kamero, prav voda in sicer voda »rečnega žanra«.

Štiridesetminutni film, ki je nastajal zadnja štiri leta in si del materiala deli z Zdravičevim filmsko instalacijo *Skrivnosti Soče* – *Časovno obzorje* (ta je stalno na ogled v Informacijskem središču Triglavskega narodnega parka na Logu v Trenti), temelji na prepoznavni metodologiji avtorjevega dosedanjega ustvarjanja. Zdravič namreč svoj filmski svet gradi na pomnoženi senzibilnosti za energijo posameznih tako naravnih kot urbanih pojavov (ocean, gejziri, reka, ogenj, oblaki, tržnica, ulice velemesta), pri čemer sta v ospredju seveda njihova vizualna in (naravna) zvočna raven. To pa, morda paradoksalno, pomeni, da se Zdravičeva kamera odpoveduje t. i. subjektivnemu pogledu (kar nekaj njegovih filmov je nastalo kot v kameri zmontirani filmi), ampak svoj večinoma izrazito statični pogled nastavlja dinamični dramatičnosti snemanega

»objekta«, v tem primeru življenjskega bioritma reke (Soče).

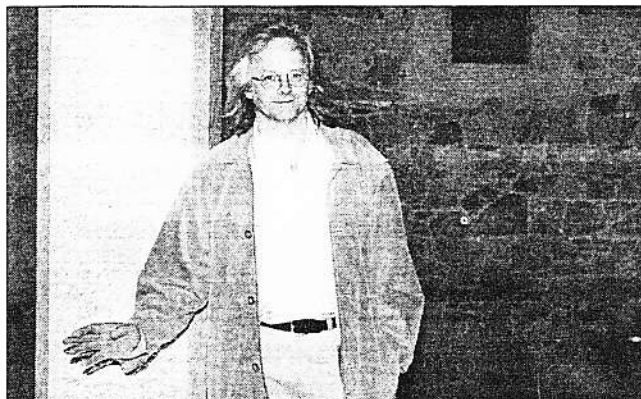
Se več, Zdravič v tem ustvarjalnem procesu zamenja ravno poziciji subjekta in objekta – kamera, spravljena pod gladino reke v različnih letnih časih in različnih urah dneva, postane tako rekoč objekt »zanimanja« reke/subjekta. Postane zrcalo, v katerem se ogleduje mirna, pretakajoča, razburjena, spenjena, čista, motna, zaledenela voda, medtem ko potuje mimo objektivu. Gladina vode, ki nam zaradi svoje gladkosti in zrcalnega odbleska v metaforičnih pojmovnikih večkrat služi za označevanje ogledala življenja, se zdaj sama ogleduje v zrcalu objektivu kamere, kar sproži »obrat«, ki bi ga lahko opisali kot stanje, ko se kamera/gledalec ogledujeta v subjektivu reke.

Tisto, kar Zdravičeve filme v tem smislu postavlja na povsem sa-

mosvoje mesto, ki ga je žanrsko, zvrstno ali stilno tako rekoč nemogoče določiti, je njihov izrazito meditativen značaj. Zdravič ne podaja nikakršne zgodbe/dokumenta o življenju reke, ampak življenje, večno in nedoumljivo pretakanje reke same. Tisto, kar potem film

z gledalca odlučuje plast za plastjo, je namreč ravno njegova preobloženost s hrupnimi, histeričnimi pojavi sodobnega urbanega sveta, v katerem si človek krčevito prizadeva najti notranjo tišino, da bi lahko njegove globine spregovorile glasneje. *V steklu reke*, film, ki brez artifičnih učinkov (nasprotno: z izrazito preprostimi sredstvi) podaja rekin elementarni življenjski tok, tako odpira prostor ravno soočanju s to globino.

ZENJA LEILER

ANDREJ ZDRAVIČ – Režiser filma pred premiero na Ljubljanskem gradu, kjer sta mu za popotnico spregovorila direktor Ljubljanskega regionalnega zavoda za varstvo naravne in kulturne dediščine Janez Kromar in državna sekretarka Majda Širca. Zdravič je po projekciji dejal, da je bila to »najlepša premiero kakšnega njegovega filma do sedaj«. (Foto: Aleš Černivec)